

Fòrum Social
de Mallorca '03

anàlisi de la Situació de les dones a mallorca

Intervenció en el FÒRUM SOCIAL DE MALLORCA
(17, 18 i 19 d'octubre de 2003)

Francesca Mas, advocada

Vull començar amb unes paraules d'Amèlia Valcárcel (filòsofa i escriptora, professora de Filosofia Moral i Política a la Universitat d'Oviedo); per a mi és un bon referent, perquè a la seva condició de pensadora i escriptora pot afegir-hi la de dona d'acció i compromesa socialment, ja que va ser consellera d'Educació i Cultura del Govern d'Astúries.

La professora Valcárcel diu: "Globalització és el nou nom de l'Edat Contemporània. Fins fa poc l'havíem anomenat "postmodernitat". Té la seva història. Els seus inicis propers es troben a l'any 1492 per agafar una data emblemàtica. Ara es concreta en una societat planetària de telecomunicacions i temps únic, però sense que valors i coneixements caminin junts. Ciències i tècniques s'universalitzen mentre que les idees que organitzen la moral no són universals... Allà on conviuen moltes i diferents persones, just normes universals poden fer-los cohabitar. Per això vindicar de nou la ciutadania i trobar el camí per a una ciutadania mundial és imperiós. Tenim l'obligació inexcusable de pensar globalment".

Amb aquestes paraules vull agrair a totes les entitats i persones que han fet realitat aquest Fòrum Social de Mallorca. Darrere d'elles no hi ha ni empreses organitzadores de congressos, ni entitats financeres, ni promotors... que tot ho fan tan fàcil a canvi de pagar: aquí hi ha hores i temps generosament donat per fer possible que durant tres dies, amb la carta de principis del Fòrum Social Mundial, haguem pogut trobar-nos i, per tant, no hem de desapropiar tanta energia altruista i fer un esforç per, des de la nostra realitat de Mallorca, pensar globalment. Gràcies a tothom.

He dividit l'exposició en tres parts, per acabar amb tres preguntes que hauríem de mirar de respondre entre tots.

A.- Anàlisi de la posició de la dona en l'actual context de la globalització de l'economia i què en diu la teoria feminista.

Aquí he utilitzat textos de diferents autores que he vist recopilades en un llibre que vos recoman, "Globalització i Gènere", editat per la professora Paloma de Villota. També una exposició molt interessant de la professora Rosa Cobo Bedía, que vaig tenir la sort d'escoltar a la darrera edició de la

Universitat d'Estiu d'Estudis de Gènere, el passat juliol.

B.- Les dones a Mallorca.

Davallem a la nostra realitat, mai coneguda amb l'exhaustivitat necessària, però entre les persones que veig aquí la podem completar. Al final, amb la voluntat de ser més gràfica i suggerir aportacions assenyalaré les nostres forteses i febleses per posar-les a debat.

C.- Violència domèstica.

Tema ineludible per la seva magnitud en pèrdues de persones i en valors socials.

I acabarem amb les preguntes que m'ha suggerit la carta de principis del Fòrum Social Mundial.

A) N'Amartya K. Sen diu: "De fet la importància del gènere com a paràmetre crucial en l'anàlisi econòmica i social és més complementari que substitutiu de les variables: classe, propietat, treball, ingressos i estatus familiar". A principis dels anys 60 és quan comencen les dones economistes a insistir que l'anàlisi econòmica havia d'anar lligada al gènere i a les dones en particular dins l'estudi del desenvolupament.

Malgrat ara ja siguin estudis acceptats, foren quasi subversius:

l'economia es percebia com a alguna cosa referent als nombres. Es tractava d'una ciència que li permetia a un mesurar coses, no segons el sexe de la persona, sinó pel nombre d'hores que treballaven, la quantitat de doblers que guanyaven, el tipus de benefici que generaven i la quantitat de béns que produïen. Les economistes feministes defensen que no és suficient comptar doblers; és hora de comptar el temps. El problema resideix, com se suposava, que el temps de les dones és gratuït i infinitament extensible, les polítiques assumeixen que la dona pot "naturalment" caminar el doble i fer totes les coses que feia abans.

Aquesta necessitat que l'anàlisi econòmica estigui lligat al gènere es veu molt clara en el tema del "deute" dels països pobres. El deute nacional va tenir i té conseqüències devastadores en dones concretes de zones concretes. Als anys 80, els anys de la crisi del deute, va ser quan els homes que dirigien els bancs, l'FMI, el BM, homes racionals que prenen decisions racionals, varen decidir atorgar préstecs a aquells projectes que mostrassin de forma clara la possibilitat de tornar els doblers.

Això va dur al període d'ajustament. Els governs varen haver d'organitzar les seves economies. Els varen aconsellar un control monetari estricte, que es concentrassin en les activitats que els permetessin comerciar i en les exportacions, per així poder progressar.

El punt més problemàtic referent a l'impacte d'aquestes polítiques en

les dones, és la desaparició del governs de les activitats del sector públic. La idea era que el govern havia de retallar despeses en les activitats no comercials. Què són activitats no comercials? Aquí hem d'incloure l'assistència social, l'educació, la salut, els serveis socials, el transport públic, els serveis públics... Per tant, allò que pareixia una mesura de caire just econòmic deslligat del sexe, ja no

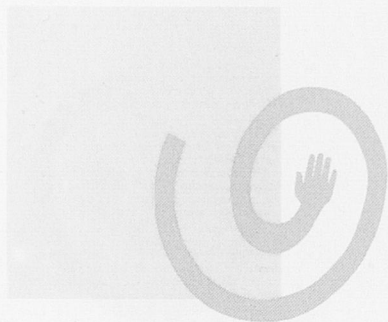
“Les polítiques neoliberals han estat molt perjudicials per a les dones, elles són les que s’han carregat el pes de l’ajustament.”

estava tan clar si començàvem a segregat la gent que treballa en aquests sectors. En salut, educació i assistència social trobam un alt percentatge de dones. Tant són proveïdores com a principals receptores. Retallar en tot això implica una sèrie de canvis (perdre l'accés a llocs propers al domicili, caminar més, dedicar més temps a tenir cura dels altres,...). Aquí es veu la referència que hem fet a la necessitat de comptar el temps.

Aquest tipus de política va en detriment de les dones, tant de la seva necessitat de provisions i assistència social, com en termes

de les seves oportunitats de treball dins aquests sectors (fa uns dies vaig trobar una treballadora social i em va dir que no té feina ARA). Les polítiques neoliberals han estat molt perjudicials per a les dones, elles són les que s'han carregat el pes de l'ajustament. A part que normalment el treball domèstic recau prioritàriament sobre les dones, quan els doblers que s'ingressen són pocs, els béns i serveis fets a casa substitueixen els adquirits al mercat i és necessari dedicar més temps a anar al mercat (anar-hi amb més freqüència i comprar menys), cuinar, cosir (comprar menjar de menys qualitat perquè és més barat; i normalment el menjar de menys qualitat requereix una preparació més elaborada) i fer altres operacions dins la família. Substancialment, doncs, s'assumeix que la dona pot allargar el seu temps indefinidament, que cau sobre ella el pes, les conseqüències i el preu d'aquestes polítiques.

Tot això ens demostra que si volem pensar què és el que realment afecta els éssers humans, amb famílies reals i responsabilitats reals, hem de lligar procés de desenvolupament i sexe. I sobretot ens hem de centrar en les experiències específiques de les dones. Per exemple, sempre hem defensat la necessitat que la dona tingui una feina remunerada, però també podem dir que la feminització del mercat laboral ha suposat una baixada general dels salaris. Aquesta font de treball barata està travessant tot el planeta. Amb la globalització dels processos de treball i la

Fòrum Social
de Mallorca '03

“L’estratègia ha de ser la de fer pactes entre dones i configurar xarxes i “lobbys”. Ens hem d’organitzar i articular.”

feminització del mercat laboral, són les dones més pobres les que formen la mà d’obra més barata i explotada. No pareix tan clar i convincent que haver accedit a un treball remunerat, hagi suposat necessàriament l’alliberament per a aquestes dones...

Breument hem vist la necessitat que l’anàlisi econòmica estigui lligada al sexe: és aquesta l’elaboració que han fet dones economistes feministes. Per tant, és fàcil concloure què diu el feminisme del procés anomenat globalització. Recordem que el feminisme és un pensament crític, per tant, intenta redefinir la realitat, així aquesta es pot canviar.

Com a premissa, hem de repetir, allò que supòs que a altres taules, altres persones han dit o diran: la globalització s’entén fonamentalment com a un procés econòmic, però convé ampliar el seu significat, ja que a la pràctica constitueix l’expansió a nivell mundial d’una forma de pensament i de cultura –l’occidental- que implica el mercantilisme, l’explotació de la natura i la marginació dels més desvalguts: dones, pobres i cultures no occidentals. També hem de filar prim i dir que globalització vol dir, a nivell econòmic, parlar de polítiques neoliberals. El món podria globalitzar-se sense seguir els criteris neoliberals. Detectam un impuls coordinador per globalitzar les polítiques econòmiques; no es reuneixen mai per globalitzar polítiques socials.

L’orientació és acabar amb les polítiques redistributives, retallar l’estat de benestar. El que és evident és que els efectes de les

polítiques neoliberals són més perversos sobre els sectors més dèbils. Com que l’anàlisi anterior ja estava fet, des de veus feministes es fàcil concretar els dos principals efectes, que són demolidors:

a) **Implica un increment del treball gratuït de les dones a l’àmbit familiar.** Si retallen escoltes, salut, etc., les necessitats segueixen i s’han de seguir satisfent. Qui les farà? Idò, la família. És un efecte universal: sempre són les dones les que substitueixen el que abans pagava, l’Estat. Aquí la professora Rosa Cobo es demanava, fent ús d’una de les tècniques del feminisme que és descobrir què hi ha davall el que ens pareix natural i permanent, si amb aquest tema hi tenia relació directa tota aquesta bibliografia sobre autoajuda, alabar els valors familiars, la cosa magnífica que és tenir cura dels fills,... el corrent de pensament que atribueix al fet que les mares treballin, els problemes dels adolescents... No podem oblidar que també hem de llegir la globalització en clau cultural, allò que significa que la globalització econòmica seria un fracàs si també no es globalitzen les consciències. I en efecte, la globalització neoliberal, basada en posar l’èmfasi en la productivitat, l’eficiència i la recompensa financera, ha anat acompanyada de canvis en els valors i actituds de la societat accentuant l’individualisme i la competència, devora una aparent tolerància i acceptació de la desigualtat social i de la cobdícia. D’aquí ve l’expressió “pensament únic”.

b) **Un altre efecte és el que hem explicat de la mà d’obra**

femenina. Per posar un exemple concret em referiré a les condicions laborals en el sector tèxtil: la gran majoria de la roba que trobam a les nostres tendes ha estat confeccionada al països del sud. Les empreses propietàries de les marques, que solen ser del nord, subcontracten la producció a països pobres, perquè això suposa una reducció molt important dels costos, tant laborals com fiscals. Al sud, la manufactura se sol dur a terme a les anomenades “maquils” que són fàbriques on es realitzen treballs mecànics i amb pocs requeriments tecnològics, com la confecció de roba i ensamblatge de peces (de joguines, d’equipaments electrònics, etc.). Les empreses d’encaix es troben quasi sempre en zones franques, unes àrees delimitades amb reixes. L’ús de sòl a les zones franques sol estar lliure d’imposts i són zones de treball on se suspenen els drets laborals. Aquestes subempreses es troben ocupades majoritàriament per dones. Són contractades quan fan falta per produir un nombre determinat de productes, per donar sortida ràpida a les necessitats del mercat sense crear compromisos laborals. EUA volia posar empreses d’encaix a tos els països amb els quals té relacions comercials.

Per tant, el saldo és negatiu per a les dones: més treball gratuït i més treball més mal pagat.

Totes les dades avalen el concepte feminista de “feminització de la pobresa”.

El feminisme ha de tenir un espai rellevant dins el moviment antiglobalitzador. El feminisme s’ha

OFERTA DE FORMACIÓ DEL PROFESSORAT 2004

CURS	DURADA	CRÉDITS (1)	INICI	PREU (2)
Sis escriptors d'avui amb l'escola	09	1	febrer	gratuït
Educació per a la salut: l'esquena	13	1,5	febrer	gratuït
La diversitat a l'aula. Una aproximació a l'Islam i la seva cultura	20	2	març	gratuït
Introducció al llenguatge cinematogràfic	13	1,5	març	gratuït
Aprendre a mirar. Els audiovisuals a l'educació infantil	13	1,5	març	gratuït
Integració d'eines ofimàtiques a Internet (a distància)	40	4	març	gratuït
El coneixement científic i els sentits	20	2	març	gratuït
Cap a la pau per la sostenibilitat (a distància)	30	3	març	gratuït
Us didàctic i segur d'Internet i les seves eines a l'escola (a distància)	30	3	març	gratuït
Prevenició dels riscos laborals als centres educatius	30	3	març	gratuït
Història del cinema aplicada a l'educació. La formació d'un espectador reflexiu i crític	16	1,5	abril	gratuït
Educació per a la salut: primers auxilis	24	2,5	abril	gratuït
Iniciació a les habilitats de circ	20	2	abril	gratuït
Introducció a l'hort ecològic escolar I	10	1	abril	gratuït
Introducció a l'hort ecològic escolar II	10	1	abril	gratuït
Introducció a l'edició electrònica de partitures	25	2,5	abril	gratuït
Desenvolupament visual integrat. Cuidar la visió dels infants	10	1	abril	gratuït
Joc simbòlic i autonomia intel·ligent	20	2	abril	gratuït
Un altre paper	13	1,5	maig	gratuït
Educació per a la salut. Coneixements bàsics	18	2	maig	gratuït
Possessions i clastres de Mallorca	20	2	maig	gratuït
Literatura i paisatge	18	2	maig	gratuït
Programació neurolingüística (Eivissa)	20	2	febrer	gratuït
Introducció al llenguatge bimodal (Eivissa)	20	2	febrer	gratuït
Creació dels clubs de lectura als centres educatius (Eivissa)	20	2	març	gratuït
Programació neurolingüística (Formentera)	20	2	març	gratuït

Informació: ESCOLA DE FORMACIÓ EN MITJANS DIDÀCTICS. Tel. 971 91 00 60

(1) S'ha sol·licitat l'homologació dels cursos a la Direcció General d'Ordenació i Innovació de la Conselleria d'Educació i Cultura.

(2) Gratuïts, si hi ha subvenció per part de la Conselleria d'Educació i Cultura.

Fòrum Social
de Mallorca '03

d'articular contra l'exclusió social, ja que s'està feminitzant tot tipus d'exclusió:

- Les feministes no just hem de renovar aspectes de la vida quotidiana, sinó que hem de parlar de poder, de compartir.
- Hem de generar un discurs crític i una pràctica política que sigui visible.
- L'estratègia ha de ser la de fer pactes entre dones i configurar xarxes i "lobbys". Ens hem d'organitzar i articular.

El punt de partida seria entendre que les nostres vides estan inscrites dins sistemes de dominació (de classe, social, sexual,...) i que la seva característica és que generen mecanismes simbòlics que impedeixen visualitzar el sistema de dominació. Mecanismes que ens col·loquen de forma natural a un nivell subordinat.

B) Fa just un mes, Sebastià Verd a un article al *Diario de Mallorca*, recordava que fa 40 anys, el geògraf francès Jean Bisson escrivia que les Illes Balears eren un laboratori social on analitzar els efectes de la societat turística, es a dir d'una societat de serveis. Ell raonava que aquest fet no és generacional, que fa evolucionar idees, formes de vida, sinó d'un impacte fort i greu sobre les arrels culturals i el territori.

Idò bé, com estan les dones en aquest laboratori a començament del segle XXI?

Aquí teniu un parell de dades i d'indicadors demogràfics per conèixer un poc la realitat:

Demografia

Són dades que he recollit de

l'Observatori Sociolaboral de les Illes Balears. El coneixement d'aspectes demogràfics bàsics de les Illes ens ajuda a entendre no només les necessitats socials, sinó a fer previsions de futur.

- La ciutat de Palma concentra gairebé el 40% de la població de les illes i el 50% de la de Mallorca.
- La densitat de població és a Mallorca de 194 habitants per quilòmetre quadrat, bastant més del doble de la mitjana estatal (81h/km²).
- El creixement de la població balear en els darrers cinc anys ha augmentat en més de 100.000 habitants, dels quals només un 5,82% correspon al creixement natural de la població i un 94,18% al saldo migratori. El pes sobre la població total de les persones estrangeres és del 8,18% (3,72% comunitaris i 4,46% no comunitaris).

- Malgrat que existeix una tendència a l'envelliment, a les illes tenim una població més jove si la comparem amb el conjunt de l'Estat. Però la gent major envella i és femenina. Les persones entre 65 i 84 anys pujaren un 0,6% i les majors de 85 anys o més, pujaren un 3,4%.

Treball remunerat o productiu

Les característiques bàsiques del mercat de treball a Mallorca són:

- Alta ocupació però amb molta estacionalitat i temporalitat.
- Poca diversificació de l'economia. Estam massa especialitzats en el sector turístic.
- Precarietat.
- Alt grau de sinistralitat laboral.
- Salari més baixos que a la resta de l'Estat.

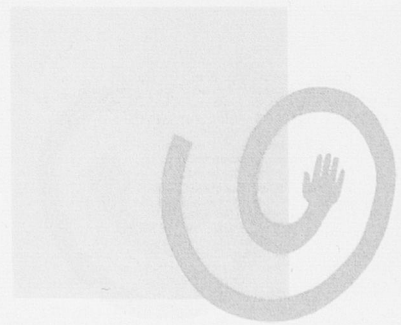
Pel que fa a les dones, hem de dir que la taxa d'activitat femenina és la segona més alta de l'Estat, 4 punts per damunt de la mitjana nacional. De totes formes si la comparem amb els valors del col·lectiu masculí, la participació de la dona al mercat de treball encara és inferior.

També podem afirmar rotundament que el col·lectiu femení és el que pateix, amb gran diferència, els efectes de la temporalitat estacional. I com menys edat, més estacionalitat. Per tant, dona i jove són sinònims de contractes estacionals. També són més les dones a l'atur que els homes (un 9,5% i un 4,7% respectivament) i l'atur de llarga durada també és majoritàriament femení. Pel que fa als salaris, les dones encara cobren quasi un 30% menys que els homes.

Realitat familiar

Del llibre de la Fundació Gadeso editat per LLeonard Muntaner i finançat per l'antiga Conselleria de Benestar, *Aproximació a la realitat familiar a les Illes Balears del 2002*, vull destacar cinc punts:

- Les Illes Balears registren, en els seus darrers 10 anys, el major índex de creixement absolut de la població, de la seva història recent. Està determinat per la importància dels fluxos migratoris. A aquest estudi parla d'un 9,39% (abans havíem trobat unes altres xifres, això ens ha de servir per desmitificar les estadístiques) i implica una situació multicultural en relació amb les formes familiars, els trets culturals i el comportament demogràfic. Hi ha un feble i escàs creixement natural. L'Índex Sintètic

Fòrum Social
de Mallorca '03

de Fecunditat (nombre d'infants per dona) és d'1,43 quan el mínim nivell de reemplaçament seria del 2,1.

- Important retardament de l'edat mitjana de maternitat: superior als 30 anys. S'explica per la necessitat de conciliar vida productiva i reproductiva i el desig d'una millor qualitat de vida. Ens hauríem de demanar si sabem bé què és "Qualitat de vida".

- Secularització de la societat:

Evolució de la natalitat no matrimonial:

1995 = 16,2%. 1999 = 24,1%.

Concretament, a Mallorca un 24%.

Augment progressiu dels percentatges de les parelles que opten per un matrimoni civil enfront del religiós. A la dècada dels 80 representava una quarta part, actualment una tercera part.

Parelles de fet. Més que a la resta de l'Estat (3,7% i un 1,7% respectivament)

Temps dedicat a la família. Les dones hi dediquen el doble que els homes i aquests, el temps que hi dediquen no sol ser en les tasques ordinàries, sinó en les esporàdiques com per exemple arreglar infraestructures, aparells, etc., que són els rols tradicionals. També són les dones les que manifesten un major sentiment de culpabilitat perquè troben que hi dediquen poc temps. I quan els han demanat, a les dones, com combinen la vida laboral i la familiar, responen: parella col·laboradora, un 30,8%. Persona contractada, un 13,8%. Ajuda familiar, un 27,9%. Serveis, un 2,1%. Altres, un 25,4%. És il·lustratiu veure que un 69% de les dones no diuen "parella

col·laboradora" i també ho és que aquí encara la funció de la família extensa com a col·laboradora en les tasques domèstiques és important avui en dia. He recollit una dada il·lustrativa que és sobre els permisos de maternitat/paternitat.

Any	Mares	Pares
2000.....	5294	45
2001.....	6192	69
2002.....	4395	54

- Emancipació parcial dels joves.

Dona immigrant a Mallorca

La importància numèrica de les persones immigrants no regularitzades i que escapen al seu enregistrament en fonts oficials, fa que només es pugui parlar d'aproximació al fenomen de la

immigració, sabent que la tendència a l'increment és constant. Una característica de la immigració és la progressiva feminització. Les dades que tenc són les d'un estudi que encarregà l'Institut Balear de la Dona, l'any 2002 a la Fundació Gadeso. L'àmbit era Mallorca i el treball de camp va consistir en entrevistes no sols als responsables dels serveis o programes, sinó també directament a 90 dones immigrants. Eren dones que havien acudit a demanar informació durant els mesos de novembre a desembre de 2002.

Fortaleses

- Història.
- Feina. Emprenedores.
- Xarxes d'ajuda informals.

VIATJA DES DE MALLORCA A QWALSEVOL PART DEL MÓN AMB

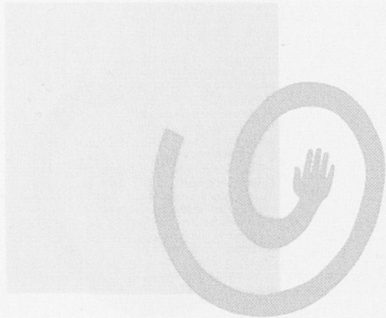
viatges s.a.
Tramuntana Est. 1078 M/M

C/ 31 de Desembre, 7 1º 1ª - 07003 Palma
Tel.- 971 76 36 22 - Fax.- 971 75 12 06

www.viatgestramuntana.com

**PERQUÈ OFERIM LA MILLOR
QUALITAT, AMB ELS MILLORS
SERVEIS I SOBRETOT...**

ALS MILLORS PREUS!!!

Fòrum Social
de Mallorca '03

“Des dels inicis de la lluita per la igualtat de drets, que volia posar fi a segles de servitud, les dones foren conscients dels límits i enganys que suposa distingir entre l'àmbit domèstic i familiar...”

- Capacitats: imaginació, resistència, curiositat. Procés permanent de recerca.

Febleses

- Economia basada en un monocultiu tan perillós com és el turisme.
- Poder públic dèbil. Serveis socials minsos.
- Societat poc cívica i, en conseqüència, poc articulada.

C) Violència contra les dones

Les dades d'interès son:

Denúncies.

Mortes:

1999 = 5; 2000 = 2; 2001 = 2;
2002 = 4; 2003 (fins a la data) = 3.

Acolliment.

Assistència psicològica: 2002 = 334 demandes i 236 ateses; 2003 (setembre) = 377 demandes i 283 ateses i tres grups en marxa amb una trentena de dones.

Hi ha un informe fet per la Fundació “Mujeres” referit a taxes (per cada 100.000 dones) i tendències d'homicidis i assassinats durant el període 1999/2002 a Espanya i en relació a Balears. La particularitat és que està fet en base a informació apareguda als mitjans de comunicació des del gener de 1999 fins al juny de 2003 i l'origen és el desacord que hi ha entre les xifres donades per l'administració i les recollides per les associacions de dones. La recopilació l'ha feta la Xarxa d'Organitzacions Feministes contra la Violència de Gènere. Des d'aquestes organitzacions es continua reivindicant la revisió dels criteris de recollida d'informació respecte a la violència de gènere i es demana que amb aquest concepte es recullin no tan sols els

episodis de violència en funció de la relació de parentesc, sinó de la causa i l'objectiu que persegueix aquesta violència. Fer-ho seguint el criteri actual del Ministeri del Interior, deixa fora del sistema de registre estadístic moltes formes de violència que s'ajusten a la definició que fa Nacions Unides de la “violència contra les dones”.

Destacaria:

Des de 1999 maten 9 dones més cada semestre.

- En el primer semestre de 2003 s'han comptabilitzat 45 homicidis/assassinats, quasi el doble que el primer semestre analitzat a l'estudi.

- La situació a la nostra comunitat és qualificada a l'alça, però desaccelerant (juntament amb Andalusia i la Comunitat Valenciana). Es troben a la baixa: Astúries, Cantàbria, Castella – La Manxa, Madrid i Euskadi.

Davant la problemàtica dels mals tractes i la violència contra les dones se remarca el paper corrector de les regles jurídiques, quan just es demana la seva criminilització o quan es pensa que els problemes es resoldran si desplaçam la seva solució a la jurisdicció civil. Què pot o no aportar el dret penal i quins costos té la seva eficàcia?

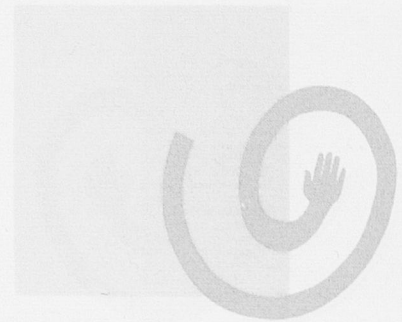
La primera constatació a fer és que l'objectiu darrer de la violència de gènere no és la lesió o l'amenaça, sinó col·locar la dona en una situació de domini i submissió. És un error considerar la violència contra les dones una forma més de la violència comuna i quan fem aquesta simplificació per desconeixement, fem una qualificació incorrecta dels fets i en

darrera instància tenim la ineficàcia del sistema jurídic.

Des dels inicis de la lluita per la igualtat de drets, que volia posar fi a segles de servitud, les dones foren conscients dels límits i enganys que suposa distingir entre l'àmbit domèstic i familiar, i altres àmbits de la vida. La denúncia de la violència dins la llar i en el matrimoni és un tema present ja en el segle XVIII i en els documents reivindicatius de les dones revolucionàries, a França, l'any 1789. Tenim documents on es denuncia la desigualtat i la submissió a l'autoritat del marit. No és, per tant, un problema recent. Aquesta situació de servitud era desitjada i els escrits de denúncia han estat silenciats al llarg de la història.

La llibertat del homes moderns és una llibertat que es va construir conscientment sobre la servitud de les dones en les coses privades, i l'exclusió de la ciutadania en les coses públiques. Això explica que ens trobem davant una violència interclassista, no resultat de la pobresa o de la incultura. És un problema social i polític. No és un problema de les dones, és de tota la societat que ha d'ajustar les seves estructures i instruments per garantir els drets fonamentals de tota la ciutadania a les exigències de la igualtat.

Ara bé, el silenci que va acompanyar altres temps els maltractes que tenien lloc a la família ha estat substituït per una gran abundància informativa, fins a tal punt que tenim el risc que la violència domèstica es converteixi en un tema tan parlat que no produeixi més que apatia.

Fòrum Social
de Mallorca '03

Ara el problema, ja no és tant que la societat no tingui consciència de la magnitud del problema i que ja no la consideri just privada, sinó la por, la dependència econòmica, psicològica o afectiva de la víctima en relació a l'agressor.

Tots hem de comprendre aquest fenomen criminal com un problema estructural i social que respon a relacions de desigualtat i asimetria. Són persones amb situacions econòmiques, educatives i socials diferents. Estam davant la paradoxa d'un sistema que té un perfil igualitari, que és capaç de proporcionar igual formació i desenvolupament de capacitats per a dones i per als homes, i que més tard tanca el pas a les dones a la plena incorporació laboral econòmica i política a través d'un complex i discriminatori sistema d'oportunitats, qualitats i mèrits.

Quan pensam què hem de fer, crec que no hauríem d'estar tan fascinats pel dret penal, per augmentar constantment el nombre de denúncies, sinó que hem de dirigir les nostres energies a fomentar l'autonomia femenina, la seva educació sentimental, les xarxes de dones i evidentment hem d'exigir una educació en els valors de la igualtat i de la pau; uns recursos i serveis específics gratuïts i institucionalitzats i bona capacitat i sensibilització de tots els professionals que intervenen en aquest procés. Com a intervencions més estructurals no just hem de parlar de feina, d'educació, salut, sinó també, i crec que és més important, hem de parlar de la ciutat, de les cases. Aquestes coses queden per al debat.

D) Propostes:

1. Reconsiderar les riqueses. Rompre les evidències i reconsiderar les riqueses condueix a invertir les lògiques.
2. Escoltar les dones i fer que les seves necessitats siguin escoltades en els llocs on es poden obtenir solucions. Demanar-los quines són les seves prioritats. Dones al poder polític: pressuposts diferents. Uns exemples que es comenten per ells tots sols: cada quilòmetre del segon cinturó costarà més de 873.526.500 pessetes. L'autovia Inca-Manacor costarà 664.706.523 pessetes per quilòmetre. Un bon servei d'atenció psicològica a dones pot costar anualment 12 milions de pessetes; una casa d'acollida pot costar anualment 40 milions de pessetes. Una residència per vells pot costar...
3. Contracultura oposada al consumisme: les dones occidentals tendrem una funció decisiva en el canvi d'actituds, ja que la societat ens ha assignat la funció d'obtenció de béns en l'entorn familiar, cosa que ens converteix en protagonistes del consum.
4. Hem de lluitar perquè les dones estiguin representades a les xifres. És evident el que diu la teoria feminista respecte a la "invisibilitat". Moltes fonts oficials no tenen les xifres desglossades per gènere. Això representa un greu inconvenient a l'hora de tenir una panoràmica de la situació.

E) Preguntes:

- Com podem augmentar la capacitat de resistència social, no violenta, al procés

deshumanitzador que patim?

Primer s'ha de prendre consciència que per superar les diferències no es podrà fer si continuam que sigui el benefici el que regeixi el nostre comportament.

- Com podem modificar, malgrat sigui a nivell local, de barri, de comunitat, l'activitat econòmica i basar-la a atendre les necessitats de les persones?

- Quines haurien de ser les prioritats de les dones ara a Mallorca?

Acabaré com he començat, amb les paraules d'Amèlia Valcárcel contestant breument aquestes preguntes:

La condició femenina segueix essent, avui per avui, fràgil, inclús a les democràcies riques i estables, de manera que qualsevol retrocés cap a polítiques depredadores o insolidàries frena el camí de les dones cap al gaudi autèntic dels drets i béns tan recentment adquirits. Si la igualtat, o al manco un alt grau d'equitat, no està garantit per a tots, nosaltres duim la pitjor part d'aquesta mancança. I promoure una política de la rapinya, el malbaratament de recursos, el treball insegur i el "sálvese quien pueda" farà que moltes dones ho paguin amb les seves expectatives, els seus sentiments i pot ser també amb els seus cossos. Hi ha usos que sempre impliquen abusos. I a les dones com a col·lectiu just ens va bé quan a Tots els va bastant bé. Això és un resum d'un principi que tal vegada podem aplicar.